DOI: 10.32844/2222-5374-2020-103-1.34**УДК: 343.8****Дмитрашук О. С.,***здобувач Науково-дослідного інституту публічного права*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Актуальність статті полягає в тому, що аналіз законодавства зарубіжних держав дає підстави стверджувати, що в більшості країн світу законодавчі акти щодо протидії насильству в сім'ї ще не прийняті, а в тих країнах, що мають закони про запобігання домашньому насильству ще не має достатнього досвіду боротьби з цим суспільно небезпечним явищем, а деякі країни зовсім ігнорують заходи, пов'язані із насильством у сім'ї, хоча й мають закони з протидії домашньому насильству. В статті досліджено найбільш позитивний досвід запобігання домашньому насильству в державах Європи та інших країнах світу. Встановлено, що найбільш прийнятним для України є позитивний досвід запобігання проявам домашнього насильства в європейських країнах. Встановлено, що в Австрії поліції надано повноваження виселяти правопорушників і накладати заборонні ордери. В цій країні засновані «центри втручання», які забезпечують безкоштовними консультаціями, надають допомогу та підтримку потерпілим від насильства у сім'ї. В Республіці Болгарії передбачено такий вид стягнення як громадський осуд, що виявляється у публічному осуді порушника перед трудовим колективом, у якому він працює, або перед організацією, членом якої він є. З'ясовано, що актуальною є практика взаємодії поліції та громади у подоланні проблеми домашнього насильства, яка унормована законом «Клер». У Федеративній Республіці Німеччини домашнє насилля це не лише агресивні та насильницькі дії між жінкою та чоловіком, але й між дітьми, батьками, сестрами та братами. Акцентовано, що в Республіці Польщі публічний осуд злочинного діяння кривдника є позитивним досвідом, адже для правопорушників більш неприємним є осуд суспільства, аніж юридична відповідальність. В США діяльність дитячих соціальних служб орієнтовані не тільки на дитину, а й на сім'ю в цілому. В цій державі функціонують урядові й громадські комісії з розслідування випадків насильства, створено спеціальні будинки притулки, де змушені жити жінки з дітьми, які залишили свої домівки через жорстоке поводження.

Ключові слова: запобігання домашньому насильству, зарубіжний досвід, заборонний припис, публічний осуд, загроза жорстокого поводження, побутове насильство, безпечні місця для дітей.

Актуальність теми. Всебічне дослідження обраного предмета наукового пошуку з необхідністю вимагає висвітлення позитивного досвіду зарубіжних країн щодо запобігання домашньому насильству.

З цього приводу поділяємо позицію М.І. Хавронюка, який зазначає, що реальністю сьогодення є взаємозв'язок елементів національної кримінально-правової системи не лише між собою, а й із відповідними елементами зарубіжних кримінально-правових систем: українська доктрина кримінального права існує і розвивається з урахуванням відомих нам досягнень зарубіжної доктрини кримінального права, правильних та помилкових рішень кримінально-правової політики і положень кримінального законодавства інших держав; новели в українському кримінальному законодавстві з'являються часто під впливом апробованих на практиці положень законодавства інших держав або результатів наукових досліджень зарубіжних учених; кримінально-правові норми в Україні застосовуються з урахуванням певною мірою того, як аналогічні норми застосовуються в інших державах [1, с. 298-299].

А отже, дослідження зарубіжного досвіду запобігання домашньому насильству та визначення шляхів його впровадження в Україні є актуальним та нагальним питанням для сучасної кримінологічної науки.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питанням запобігання домашньому насильству як напрямку діяльності органів державної влади та інститутів громадянськості присвячено низку наукових праць, підготовлених вітчизняними та зарубіжними вченими, а саме: О. Бандуркою, В. Бондаровською, Т. Бугаєць, О. Ковальновою, Л. Козуб, О. Кочемировською, Г. Лактіоною, К. Левченко, Т. Малиновською, О. Сусловою, Е. Salisbury, G. Donavin та іншими. Разом з тим, варто зауважити про те, що зарубіжний досвід запобігання домашньому насильству досі мало досліджений, що потребує здійснення подальших наукових пошуків у цій царині.

Мета статті. Висвітлити найбільш позитивний досвід запобігання домашньому насильству в країнах Європи та світу, а також окреслити можливі способи його імплементації в нашій державі. Для досягнення поставленої мети послугуємося компаративіським (порівняльно-правовим) методом дослідження.

Виклад основного матеріалу. Аналіз законодавства зарубіжних держав дає підстави стверджувати, що в більшості країн світу законодавчі акти щодо протидії насильству в сім'ї ще не прийняті, а в тих країнах, що мають закони про запобігання домашньому насильству ще не має достатнього досвіду боротьби з цим суспільно небезпечним явищем, а деякі країни зовсім ігнорують заходи, пов'язані із насильством у сім'ї, хоча й мають закони з протидії домашньому насильству [2, с. 36].

Серед європейських держав слід виокремити Австрію, парламентом якої у 1996 році прийнято Акт «Про захист від насильства в сім'ї». Цей нормативно-правовий акт надає право потерпілому на захист від кривдника у його/її життєвому середовищі і в соціальному оточенні, надаючи поліції повноваження виселяти правопорушників і накладати заборонні ордери. Разом з тим, в Австрії були засновані «центри втручання», які забезпечують безкоштовними консультаціями, надають допомогу та підтримку потерпілим від насильства у сім'ї. Якщо правопорушник погрожує або завдає шкоди особі, яка проживає в тому ж приміщенні, поліція має право виселити правопорушника зі спільного житла та заборонити йому

повертатися, не зважаючи на те, що він може бути власником квартири чи будинку.

Правопорушник повинен відати ключі від приміщення поліцейському, якщо він хоче забрати свої речі, то треба попереджувати постраждалу особу про свій прихід. Протягом цього часу суд повинен ухвалити рішення, може накласти тимчасову судову заборону, яка чинна упродовж 3 місяців. Бувають випадки, коли потерпіла особа подала на розлучення, то заборона може бути продовжена до розлучення. Попри те, що кривднику заборонили заходити до свого помешкання, йому можуть не дозволити з'являтися біля будинку та в інших визначених місцях, де він може зустрітися з постраждалою особою. Постраждала особа може подати заяву на штраф, якщо кривдник порушує наказ суду [3, с. 177-178].

Порушення заборонного ордеру є адміністративно караним діянням, а відмова звільнити приміщення може тягти за собою кримінальну відповідальність. Цікавим є те, що в Австрії передбачена адміністративна відповідальність у вигляді штрафу потерпілої особи, яка дозволила кривднику повернутися до житла [4, с. 113].

Отже, законодавство Австрії настільки захищає жертву насильства в сім'ї, що навіть може позбавити права власності кривдника, що на нашу думку, є сумнівним кроком. Так само необґрунтованою вважаємо адміністративну відповідальність потерпілої особи, яка дозволила кривднику повернутися до житла.

Цікавим є досвід Республіки Болгарії, в якій у статті 14 Закону «Про адміністративні правопорушення та покарання» передбачено такий вид стягнення як громадський осуд, що виявляється у публічному осуді порушника перед трудовим колективом, у якому він працює, або перед організацією, членом якої він є [5, с. 204].

Згідно із Законом «Про захист від насильства в сім'ї», прийнятому в Республіці Болгарія, захист від насильства в сім'ї забезпечується таким чином: на кривдника покладається зобов'язання утриматися від вчинення насильства в сім'ї; суд забороняє кривдникові знаходитись у спільному помешканні/будинку на період часу, який визначається судом; кривдникові забороняється знаходитись поблизу помешкання, місця роботи та місць, де жертва зазвичай спілкується та відпочиває, на термін, на умовах та на період часу, які визначаються судом; тимчасово змінити місце проживання дитини з родичем, який є жертвою насильства в сім'ї, або родичем, який не чинив актів насильства, на термін, на умовах та на період, які визначаються судом, якщо це не суперечить інтересам самої дитини; на кривдника покладається зобов'язання пройти спеціальні програми; жертві пропонується пройти реабілітаційні програми. Обмеження можуть застосовуватися на період від одного місяця до одного року, зазначає О.В. Баранова [6, с. 158].

У Великій Британії кримінально-правова протидія домашньому насильству здійснюється таким чином: відповідно до Закону «Про домашнє насильство» 2004 року домашнім насильством є будь-який випадок загрози, насильства та жорстокого поводження (психологічного, фізичного, сексуального, фінансового чи емоційного) між дорослими, які є або були співмешканцями, або щодо членів сім'ї, незалежно від статі,

сексуальної орієнтації. У березні 2013 р. внесені зміни у вказаний Закон, якими було розширено коло суб'єктів, які підлягають захисту за законом, та включено до складу зазначеного злочину примусовий контроль у сім'ї [7, с. 83].

Актуальною є практика взаємодії поліції з громадою у подоланні проблеми домашнього насильства, яка унормована так званім британський законом «Клер». Так, людина може звернутися в поліцію щоб перевірити чи має новий або існуючий партнер «наси́льницьке минуле». Поліція зобов'язана провести за такими запитами спеціальну перевірку та поінформувати заявника [8, с. 39].

Вважаємо, що практика Великої Британії є прогресивним кроком боротьби з домашнім насильством, адже кожен бажуючий має можливість перевірити «злочинний стаж» сімейного насильства своєї майбутньої половини, і вберегти себе від хибного кроку.

Закон Греції «Про боротьбу із домашнім насильством» насамперед спрямований на захист основних прав жінок та дітей, протидію фізичному та сексуальному насильству, а також на забезпечення підтримки й допомоги жертвам домашнього насильства. Відповідно до його положень заподіяння шкоди здоров'ю (спричинення тілесних ушкоджень, побоїв тощо) у сім'ї вважається обтяжуючою обставиною (так само як і посягання на жінку, яка завідомо для винного перебуває у стані вагітності), а також зазначаються тут криміналізоване сексуальне насильство щодо подружжя, інтимного партнера та тілесні покарання дітей, запроваджені заходи захисту (як юридичного, так і фізичного) жертв домашнього насильства, заборонний припис (згідно з яким виключається доступ кривдника для місця проживання / перебування жертви та (або) її близьких родичів, навчання дітей тощо) і програма психологічної корекції для кривдників [9].

В Іспанії, як зазначають В.А. Борове та Я.С. Спояло, питання боротьби з домашнім насильством є національним пріоритетом вже більше десяти років. Чотирнадцять років тому, коли було прийнято Закон Іспанії «Про запровадження ключових реформ» в іспанських судах для вирішення цієї проблеми спеціальні судді проходили підготовку та призначення. Вони мають право розглядати підозрювані випадки домашнього насильства протягом 72 годин. За останні п'ятнадцять років в країні скоротилося вдвічі кількість насильства в сім'ї. Такі результати отримані завдяки масштабним зусиллям іспанської влади. Сюди входять спеціалізовані суди з суддями, які пройшли навчання з питань домашнього насильства. Однією з головних проблем боротьби з насильством в Іспанії, як і в інших країнах, є те, що для більшості жертв потрібен час, щоб розповісти про це. Такі методи та способи, ймовірно, допоможуть вирішити цю серйозну проблему не лише в Іспанії, зазначають правники [10, с. 161].

Принагідно зазначимо, що 1 січня 2002 року у Федеративній Республіці Німеччини прийнято Закон Німеччини «Про захист від насильства в сім'ї», яким передбачено, що кривдник, повинен негайно звільнити дім строком до 10 діб, якщо проти нього подано заяву про вчинення домашнього насильства. Заявником про насилля може бути навіть дитина, яка стала жертвою насилля, жінка або будь-яка особа яка має право представляти

інтереси осіб, щодо яких було здійснено насилля. Домашнє насилля в цій країні це не лише агресивні та насильницькі дії між жінкою та чоловіком, а й між дітьми, батьками, сестрами та братами [11, с. 231].

Водночас, варто зауважити, що дитина не завжди може об'єктивно оцінити сімейну ситуацію, в силу свого психологічного та фізичного розвитку. Тому, заяви дітей стосовно насилля в сім'ї мають бути ретельно перевірені відповідальними особами.

За законодавством Республіки Польщі, одним із заходів впливу на осі, що вчиняють домашнє насильство є подання ухвали про покарання до відома громадськості в загальному порядку [12, с. 211]. Таким чином, публічний осуд злочинного діяння кривдника є позитивним досвідом, адже для правопорушників більш неприємним є осуд суспільства, аніж юридична відповідальність.

Особливої уваги заслуговує досвід боротьби з домашнім насиллям у Королівстві Швеція. У Королівстві Швеції неабияку роль відіграли феміністичні рухи, які відстоювали права жінок. 1 вересня 2003 року у Королівстві Швеції були внесені зміни до Закону «Про обмежувальний припис», відповідно до яких припис був розширений за рахунок залучення двох нових форм обмежувального припису: спеціально розширеного обмежувального припису та домашнього відсторонюваного припису. Відповідно до спеціального розширеного обмежувального припису особи можуть бути зобов'язані утримуватися від районів, що мають важливе значення для потерпілого. Згідно з домашнім відсторонюваним приписом партнера потерпілого може бути зобов'язано триматися якомога далі від місця спільного проживання пари протягом максимум одного місяця [13, с. 102].

Варто зауважити, що і сьогодні законодавство про запобігання та протидію гендерному і домашньому насильству Королівства Швеція продовжує розвиватися. Так, 1 липня 2018 року набрав чинності новий Закон, що стосується сексуальної згоди, прийнятий на виконання положення ст. 36 Стамбульської конвенції. У новому законодавчому акті визначено, якщо секс не є добровільним – він є нелегальним і знаходиться поза межами Закону. Наразі, щоб притягнути кривдника до відповідальності, не обов'язково доводити те, що під час сексуальних стосунків застосовувалося насильство або погрози. Згідно з дослідженнями шведських науковців сьогодні невелика кількість сексуального насильства і зґвалтувань вчиняється в темних провулках, лісі та незнайомцями із обов'язковим застосуванням насильства. Зґвалтування, як правило, відбуваються на вечірках, в клубах, квартирах, будинках та вдома. Гвалтівниками стають добре знайомі люди – друзі, родичі та близькі. І що ближчий для жертви гвалтівник, то складніше постраждалій особі повідомити про сексуальне насильство [13, с. 103].

Новелою Законодавства Королівства Швеції – це два нові злочини, які увійдуть в правову площину – «зґвалтування з необережності» (negligent rape) та «сексуальне насильство з необережності» (negligent sexual abuse). Максимальна санкція – чотири роки позбавлення волі. У випадку вчинення тяжкого зґвалтування або зґвалтування дітей, то мінімальна санкція становитиме 5 років позбавлення волі [13, с. 103].

За даними National Coalition Against Domestic Violence (NCADV) кожні 9 секунд в США, жінка піддається домашньому насиллю. У середньому, близько 20 осіб на хвилину піддаються фізичному насильству. Протягом року, це відповідає більш ніж 10 мільйонів жінок і чоловіків. 1 з 3 жінок і 1 з 4 чоловіків стають жертвами, в любій формі, фізичного насильства з боку родини за час всього життя. 1 з 5 жінок і 1 в 7 чоловіків стали жертвами грубого (побиття, нанесення тяжких тілесних пошкоджень) фізичного насильства. 1 з 5 жінок і 1 з 7 чоловіків у Сполучених Штатах були зґвалтовані у своєму житті. Майже половина жінок (46,7 %) і чоловіки (44,9 %) були зґвалтовані знайомими. З них 45,4 % жінок і 29 % чоловіків були зґвалтовані чоловіком або дружиною [14, с. 484].

Діяльність дитячих соціальних служб в США орієнтовані не тільки на дитину, а й на сім'ю в цілому. Вони мають однакові цілі і виконують такі завдання: надання з боку держави сім'ї певної економічної самостійності; профілактика насильства над дітьми та жорстокого ставлення до дітей; створення різних інституційних форм опіки, а також підтримка не інституційних форм, зокрема «громадських».

У 1974 р. в США було ухвалено Закон «Про запобігання поганому ставленню до дітей і ліквідацію його наслідків». Відповідно до цього Закону був створений Національний центр з проблем жорстокого поводження з дітьми і проблем занедбаних дітей. Сучасна система служб захисту дітей в США включає чотири аспекти діяльності: повідомлення; розслідування; втручання; завершення справи. Також в США функціонують урядові й громадські комісії з розслідування випадків насильства, створено спеціальні будинки притулки, де змушені жити жінки з дітьми, які залишили свої домівки через жорстоке поводження [15, с. 184].

У штаті Каліфорнія діяльність поліції у сфері боротьби з домашнім насильством суворо контролюється спеціальним підрозділом, який очолює помічник прокурора. Цей підрозділ спеціалізується на проблемах насильства у сім'ї. Його співробітники мають право порушувати кримінальні справи за фактами домашнього насильства, коли жінка відмовляється підтримувати обвинувачення, але є неспростовні докази неодноразовості застосування насильства. Одночасно з'ясовуються причини такої поведінки жінки, надається необхідна психологічна допомога, до «ведення випадку» залучаються адвокати, вирішується питання про надання охоронного ордеру. У таких справах, як правило, відбуваються достатньо гучні судові процеси з участю присяжних засідателів (жертва залучається до участі у таких процесах як свідок), що має велике значення для привернення уваги громадськості до проблем домашнього насильства [16, с. 504].

Позитивний досвід попередження насилля по відношенню до дітей існує і в деяких країнах Азії. Так, наприклад, в Непалі існує проект *Child friendly spaces* (з англ. – простір для дітей). Він ініційований та здійснюється успішно організацією *Aawaaj*, що керує центрами з прийому дітей в певних регіонах країни. Такі центри надають допомогу в психологічному, фізичному та емоційному розвитку дітей з неблагополучних соціальних шарів [17, с. 298-299]. *Child friendly spaces* – це безпечні місця, які призначені допомогти дітям, які перебували у надзвичайних ситуаціях, у тому числі

і жертвам домашнього насилля. Дані центри допомагають повернути психологічну стабільність та соціальне устаткування.

В законодавстві Індії використовується термін «побутове насильство», і означає насильство, яке виникає між двома людьми в сім'ї. Воно може бути по відношенню до чоловіка або дружини, дочки або сина, батьків, бабусь та дідусів. Точне визначення побутового насильства (також відомого як домашнє насильство) дається в Законі «Про захист жінок від насильства в сім'ї» (2005), який захищає жінок від фізичного, емоційного, сексуального та економічного насильства і словесних образ. Цькування жінки або її родичів, пов'язане з незаконними вимогами надати посаг (майно, або грошові кошти, які виділяються нареченій її близькими родичами і знаходяться в її власності при вступі в шлюб), також знайшло там своє відображення. Насильство, породжене бажанням отримати посаг, є розповсюдженим в країні [18, с. 212-213].

Висновки. Більшість із розглянутих держав зробили суттєві кроки задля запобігання домашньому насильству, що, перед усім, обумовлено ратифікацією міжнародних договорів у сфері протидії проявам домашнього насилля та прийняттям відповідного національного законодавства. Для України найбільш актуальною є практика взаємодії поліції Великої Британії з громадою у подоланні проблеми домашнього насильства. А також досвід Болгарії та Польщі, де заходами впливу на правопорушників є: а) публічний осуд порушника перед трудовим колективом, у якому він працює, або перед організацією, членом якої він є (Болгарія); б) надання ухвали про покарання до відома громадськості в загальному порядку (Польща).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хавронюк М.І. Наукове осмислення правової доктрини та кримінального законодавства зарубіжних країн. *Вісник Асоціації кримінального права України*. № 1(1). 2013. С. 298-347.
2. Лисюк Ю.В. Протидія насильству в сім'ї. Одеса: Одеський юридичний інститут ХНУВС, 2007. 164 с.
3. Грозик Л.О. Механізм подолання домашнього насильства: досвід Австрії. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників XXI студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 177-178.
4. Легенька М.М. Зарубіжний досвід протидії насильству в сім'ї та можливості його використання в Україні. *Право і безпека*. 2017. № 4 (67). С. 111-116.
5. Коломоець О.Д. Світовий досвід протидії насильству в сім'ї. *Наукові записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. Том. 24(63). № 1. 2011. С. 202-208.
6. Баранова О.В. Світові тенденції протидії сімейному насильству. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2016. № 1. С. 156-164.
7. Митник У.М. Кримінально-правова протидія домашньому насильству в окремих країнах Європейського Союзу. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2019. Том 3. С. 83-87.

8. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству : монографія / За заг. ред. А.О. Галая. Київ : КНТ, 2014. 160 с.

9. Ломакіна О.В. Зарубіжний досвід протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2020_1/20.pdf

10. Борове В.А., Спояло Я.С. Домашнє насильство та боротьба з ним в Іспанії. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників XXI студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 161-162.

11. Мальцева Д.П. Парадигма покарання за домашнє насильство в Європейських країнах. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників XXI студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 230-239.

12. Ковтун Т.О. Запобігання насильству над дітьми. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників XXI студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 210-211.

13. Попов Г. Запобігання та протидія домашньому насильству: досвід Королівства Швеція. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2018. № 3 (55). С. 99-108.

14. Шаповал І.Г. Насильство в сім'ї як суспільне явище. *Молодий вчений*. № 4 (31). квітень 2016 р. С. 483-485.

15. Дорош А.О. Протидія насильству над дітьми. Досвід США. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників XXI студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 181-185.

16. Гумін О., Римарчук Г. Зарубіжний досвід запобігання сімейно-побутовим насильницьким злочинам щодо жінок правоохоронними органами. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 855. С. 502-509.

17. Черненко Я.О. Проект child friendly spaces: практика успішного попередження насильства та жорстокого відношення щодо дітей. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників XXI студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 298-299.

18. Козаченко О.В. Побутове насильство в Індії. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників XXI студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 199-214.

O. Dmytrashchuk

FOREIGN EXPERIENCE OF DOMESTIC VIOLENCE PREVENTION

The relevance of the article is that the analysis of the legislation of foreign countries gives grounds to assert that in most countries of the world legislation on combating domestic violence has not yet been adopted, and in those countries that have laws to prevent domestic violence has not yet had sufficient experience. combating this socially dangerous phenomenon, and some countries completely ignore measures related to domestic violence, although they have laws to combat domestic violence. The article examines the most positive experience in preventing domestic violence in Europe and other countries. It is established that the most acceptable for Ukraine is a positive experience in preventing domestic violence in European countries. It has been established that in Austria the police are empowered to evict offenders and impose prohibition orders. The country has established "intervention centers" that provide free counseling, assistance and support to victims of domestic violence. In the Republic of Bulgaria, such a form of punishment is provided as public condemnation, which is manifested in the public condemnation of the violator before the labor collective in which he works or before the organization of which he is a member. It was found that the practice of cooperation between the police and the community in overcoming the problem of domestic violence, which is regulated by the Claire Act, is relevant. In the Federal Republic of Germany, domestic violence is not only aggressive and violent acts between a woman and a man, but also between children, parents, sisters and brothers. It is emphasized that in the Republic of Poland the public condemnation of the criminal act of the offender is a positive experience, because for offenders it is more unpleasant to condemn society than legal responsibility. In the United States, children's social services are focused not only on the child, but also on the family as a whole. There are government and community commissions to investigate cases of violence in this state, and special shelters have been set up to house women with children who have left their homes due to ill-treatment.

Keywords: *prevention of domestic violence, foreign experience, prohibition order, public condemnation, threat of abuse, domestic violence, safe places for children.*